

БӨЛІМ: ПСИХОЛОГИЯ

Филлипстің мектептегі мазасыздық деңгейін диагностикалау әдісі

ЖАРИЯЛАНДЫ
28.11.2022СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/127126/>**Мырзахмет Л.М.****Болтаева А.М.***Әл — Фараби атындағы ҚазҰУ*

Филлипстің мектептегі мазасыздық деңгейін диагностикалау әдісі

Филлипстің мектептегі мазасыздық сауалнамасы стандартталған психодиагностикалық әдістерге жатады және мектептегі мазасыздықтың жалпы деңгейін ғана емес, сонымен қатар мектеп өмірінің әртүрлі салаларымен байланысты мазасыздықты сезінудің сапалық ерекшелігін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістеменің (сауалнаманың) мақсаты бастауыш және орта мектеп жасындағы балалардағы мектепке байланысты мазасыздықтың деңгейі мен сипатын зерттеу болып табылады.

Тест 58 сұрақтан тұрады, олар оқушыларға оқылуы мүмкін немесе жазбаша түрде ұсынылуы мүмкін. Әр сұраққа «иә» немесе «жоқ» деп нақты жауап беру қажет.

Нұсқаулық: Сізге мектепте өзіңізді қалай сезінетініңіз туралы сұрақтардан тұратын сауалнама ұсынылады. Шынайы және нақты жауап беруге тырысыңыз, мұнда дұрыс немесе бұрыс, жақсы немесе жаман жауаптар жоқ. Сұрақтар туралы ұзақ ойланбаңыз. Сұраққа жауап бергенде, оның нөмірін және жауабын егер сіз онымен келіссеңіз «+» немесе егер келіспесеңіз «-» деп жазыңыз.

Нәтижелерді өңдеу және түсіндіру

Нәтижелерді өңдеу кезінде сұрақтар бөлінеді. Мысалы, 58-ші сұраққа бала «иә» деп жауап берді, ал кілтте бұл сұраққа « — » сәйкес келеді, яғни «жоқ» деген жауап. Кілтке сәйкес келмейтін жауаптар — бұл мазасыздықтың көрінісі. Өңдеу кезінде есептеледі:

- Мәтін бойынша сәйкессіздіктердің жалпы саны. Егер ол 50% - дан асса, баланың мазасыздығы туралы айтуға болады, егер тест сұрақтарының жалпы санының 75% — дан астамы жоғары мазасыздық болады.
  - Мәтінде көрсетілген 8 мазасыздық факторының әрқайсысы бойынша сәйкестіктер саны көрсетіледі. Мазасыздық деңгейі бірінші жағдайдағыдай анықталады. Оқушының жалпы ішкі эмоционалды жағдайы талданады, көбінесе белгілі бір мазасыздық синдромдарының (факторларының) болуымен және олардың санымен анықталады.
1. **Мектептегі жалпы мазасыздық** — бұл баланың мектеп өміріне енуінің әртүрлі формаларымен байланысты жалпы эмоционалды жағдайы.
  2. **Әлеуметтік стрессті бастан кешіру** — бұл баланың эмоционалды жағдайы, оның аясында оның әлеуметтік байланыстары (ең алдымен құрдастарымен) дамиды.
  3. **Табысқа жету қажеттілігінің бұзылуы** — бұл баланың табысқа жету, жоғары нәтижеге жету және т.б қажеттіліктерін қанағаттандыруға мүмкіндік бермейтін қолайсыз психологиялық фон.
  4. **Өзін — өзі көрсетуден қорқу** — өзін-өзі ашу, өзін басқаларға көрсету, өз мүмкіндіктерін көрсету қажеттілігімен байланысты жағдайлардың жағымсыз эмоционалды тәжірибесі.
  5. **Білімді тексеру жағдайынан қорқу** — білімді, жетістіктерді, мүмкіндіктерді тексеру жағдайларында (әсіресе-көпшілік алдында) теріс көзқарас пен мазасыздықты сезіну.
  6. **Басқалардың үміттеріне сәйкес келмеу қорқынышы** — өз нәтижелерін, іс-әрекеттері мен ойларын бағалауда басқалардың маңыздылығына назар аудару, басқаларға берілген бағалар туралы алаңдаушылық, теріс бағаларды күту.
  7. **Стреске төмен физиологиялық қарсылық** — психофизиологиялық ұйымның ерекшеліктері, баланың стресстік жағдайларға бейімделуін төмендетеді, қоршаған ортаның алаңдаушылық факторына жеткіліксіз, деструктивті жауап беру ықтималдығын арттырады.
  8. **Мұғалімдермен қарым — қатынастағы проблемалар мен қорқыныш** — бұл мектептегі ересектермен қарым-қатынастың жалпы жағымсыз эмоционалды фоны, бұл баланың оқу жетістігін төмендетеді.

Сауалнама тексті

1. Сізге бүкіл сыныппен бір деңгейде болу қиын ба?

2. Мұғалім материалды қаншалықты жақсы білетініңізді тексеремін десе, уайымдайсыз ба?
3. Сыныпта мұғалім қалағандай жұмыс істеу қиын ба?
4. Сіз мұғалімнің сабақты білмейтіндігіңізге ашуланғанын түсіңізде көрдіңіз бе?
5. Сіздің сыныптағы біреу сізді ұрып немесе соғып жіберді ме?
6. Сіз мұғалімнің не айтып жатқанын түсінгенше жаңа материалды түсіндіруге асықпағанын жиі қалайсыз ба?
7. Сіз жауап бергенде немесе тапсырманы орындағанда қатты уайымдайсыз ба?
8. Сіз ақымақ қателік жасаудан қорқып, сабақта сөйлеуге қорқасыз ба?
9. Жауап беруге шақырылған кезде тізеңіз дірілдей ме?
10. Сіз әртүрлі ойындар ойнаған кезде сыныптастарыңыз сізді жиі мазақ ете ме?
11. Сізге күткеннен төмен баға қойылады ма?
12. Сіз екінші жылы қаласыз ба деген сұрақ сізді алаңдатады ма?
13. Сіз әдетте таңдалмағандықтан таңдау жасалатын ойындардан аулақ болуға тырысасыз ба?
14. Жауап беруді сұрағанда кейде қалтырап қаласыз ба?
15. Сіздің сыныптастарыңыздың ешқайсысы сіз қалаған нәрсені жасағысы келмейтінін жиі сезінесіз бе?
16. Тапсырманы орындауды бастамас бұрын қатты уайымдайсыз ба?
17. Ата-анаңыз сізден күткен белгілерді алу қиын ба?
18. Сабақта өзіңізді нашар сезінемін деп қорқасыз ба?
19. Егер сіз қателессеңіз, сыныптастарыңыз сізге күле ме?
20. Сіз сыныптастарыңызға ұқсайсыз ба?
21. Тапсырманы орындағаннан кейін, сіз оны жақсы орындадыңыз ба деп алаңдайсыз ба?
22. Сыныпта жұмыс істегенде, сіз бәрін жақсы есте сақтағаныңызға сенімдісіз бе?
23. Сіз кейде мектепте екеніңізді және мұғалімнің сұрағына жауап бере алмағаныңызды түсінізде көрдіңіз бе?
24. Балалардың көпшілігі сізге достық қарым-қатынас жасайтыны рас па?
25. Егер сіздің жұмысыңыздың нәтижелері сыныптастарыңыздың нәтижелерімен салыстырылатынын білсеңіз, сіз көп жұмыс жасайсыз ба?
26. Сізден сұрағанда аз уайымдауды жиі армандайсыз ба?
27. Сіз кейде дауласудан қорқасыз ба?
28. Мұғалім сіздің сабаққа дайын екеніңізді тексеретінін айтқан кезде жүрегіңіз

қатты соғып жатқанын сезесіз бе?

29. Сіз жақсы белгілерді алған кезде, сіздің достарыңыздың бірі сізді жағымпазданады деп ойлай ма?
30. Балалар ерекше ілтипатпен қарайтын сыныптастарыңмен өзіңді жақсы сезінесің бе?
31. Сіздің сыныптастарыңыз сізге зиян тигізетін сөздер айтады ма?
32. Сіздің ойыңызша, оқуды жеңе алмайтындар өз орнын жоғалтады ма?
33. Сыныптастарыңыздың көпшілігі сізге назар аудармайтын сияқты ма?
34. Сіз жиі күлкілі болып көрінуден қорқасыз ба?
35. Сіз мұғалімдердің сізге қалай қарайтынына ризасыз ба?
36. Сіздің анаңыз сыныптастарыңыздың басқа аналары сияқты кештерді ұйымдастыруға көмектесе ме?
37. Айналаңыздағылардың сіз туралы не ойлайтыны сізді алаңдатты ма?
38. Болашақта қазіргіден жақсы оқуға үміттенесіз бе?
39. Сіз мектепте сыныптастарыңыз сияқты жақсы киінесіз деп ойлайсыз ба?
40. Сіз сабаққа жауап бере отырып, сырттан қалай көрінетініңіз туралы жиі ойлайсыз ба?
41. Қабілетті оқушылардың сыныптағы басқа балаларда жоқ ерекше құқықтары бар ма?
42. Кейбір сыныптастарыңыз олардан жақсы болған кезде ашулана ма?
43. Сыныптастарыңыздың сізге қалай қарайтынына ризасыз ба?
44. Мұғаліммен жалғыз қалғанда өзіңізді жақсы сезінесіз бе?
45. Кейде сыныптастарыңыз сіздің сыртқы келбетіңіз бен мінез-құлқыңызды мазақ ете ме?
46. Сіз басқа балаларға қарағанда мектептегі істеріңіз туралы көбірек алаңдаймын деп ойлайсыз ба?
47. Мұғалімнің сұрағына жауап бере алмасаңыз, сіз жылағыңыз келетіндей сезінесіз бе?
48. Ертең мектепте не болатынын ойлап, ұзақ уақыт ұйықтай алмай қаласыз ба?
49. Қиын тапсырмамен жұмыс жасай отырып, сіз бұрын жақсы білетін нәрселерді ұмытып кеткендей сезінесіз бе?
50. Өз бетіңізше жұмыс жазғанда қолыңыз сәл дірілдей ме?
51. Мұғалім сыныпқа тапсырма беремін десе, сіз өзіңізді қобалжыта бастағандай сезінесіз бе?
52. Мектептегі біліміңізді тексеру сізді қорқытады ма?

53. Мұғалім өз бетінше жұмыс жасағанда, сіз оны жеңе алмаймын деп қорқасыз ба?
54. Кейде сіз барлық сыныптастарыңыз жасай алатын тапсырманы орындай алмайтыныңызды түсіңізде көрдіңіз бе?
55. Мұғалім материалды түсіндіргенде, сіздің сыныптастарыңыз оны сізден жақсы түсінеді деп ойлайсыз ба?
56. Сіз мектепке бара жатқанда мұғалім сізден сұрай алады немесе тексеру жұмысын бере алады деп алаңдайсыз ба?
57. Сіз тапсырманы орындаған кезде, ол үшін «2»алатындай сезінесіз бе?
58. Сіз бүкіл сыныптың алдындағы тақтадағы тапсырманы орындаған кезде қолыңыз сәл дірілдей ме?

Сауалнама кілті

Сауалнаманы толтыру аяқталғаннан кейін әрбір сауалнама шкаласымен және жалпы сауалнамамен сәйкессіздіктер саны есептеледі. Кілт: «иә» жауаптар — 11, 20, 22, 24, 25,30,35, 36,38,39,41,43,44; «жоқ» жауаптар — 1-10, 12-19, 21, 23, 26-29, 31-34, 37, 40, 42, 45-58.

1. Мектептегі жалпы мазасыздық: 2, 3, 7, 12, 16, 21, 23, 26, 28, 46-58 (n = 22).
2. Әлеуметтік стрессті бастан кешіру: 5, 10, 15, 20, 24, 30, 33, 36, 39, 42, 44 (n = 11).
3. Табысқа жету қажеттілігінің бұзылуы: 1, 3, 6, 11, 17, 19,25, 29, 32, 35, 38, 41, 43 (n = 13).
4. Өзін-өзі көрсетуден қорқу: 27, 31, 34, 37, 40, 45 (n = 6).
5. Білімді тексеру жағдайынан қорқу: 2, 7, 12, 16, 21, 26 (n = 6).
6. Басқалардың үміттеріне сәйкес келмеу қорқынышы: 3, 8, 13, 17, 22(n = 5).
7. Стресске төмен физиологиялық төзімділік: 9, 14, 18, 23, 28 (n = 5).
8. Мұғалімдермен қарым-қатынастағы проблемалар мен қорқыныш: 2, 6, 11, 32, 35, 41, 44, 47 (n = 8).

1 —	7 —	13 —	19 —	25 +	31 —	37 —	43 +	49 —	55 —
2 —	8 —	14 —	20 +	26 —	32 —	38 +	44 +	50 —	56 —
3 —	9 —	15 —	21 —	27 —	33 —	39 +	45 —	51 —	57 —
4 —	10 —	16 —	22 +	28 —	34 —	40 —	46 —	52 —	58 —

5 —	11 +	17 —	23 —	29 —	35 +	41 +	47 —	53 —	
6 —	12 —	18 —	24 +	30 +	36 +	42 —	48 —	54 —	

Жауап парағы

ТАӘ _____ сыныбы _____

күні _____

	иә	жоқ		иә	жоқ		иә	жоқ		иә	жоқ
1			19			37			55		
2			20			38			56		
3			21			39			57		
4			22			40			58		
5			23			41					
6			24			42					
7			25			43					
8			26			44					
9			27			45					
10			28			46					
11			29			47					
12			30			48					
13			31			49					
14			32			50					
15			33			51					
16			34			52					

17			35			53				
18			36			54				

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.